

KURYER EXTRA-ORDYNARYNY

WARSZA

W S K I.

DNIA 29. LISTOPADA ROKU 1760.

Z Warszawy d. 29. Listopada.

W Przeszły czwartek Xiażę Jmć Kanclerz W. Litewski, wyjechał z Jmcią Panem Sosnowskim Pifarzem W. Litewskim do *Włocławca*. Praybył zaś w poniedziałek wieczorem do przytomnego Państwa Jmć Pan Woiewoda Pomorski, a nazajutrz na partykularney audyencyi miał honor witać Króla Jmci P. N. M. Stanął tu także w przeszły czwartek Jmć Pan Podolski Kuchmistrz Litewski powracający od Porty Otomańskiej, do której od Króla Jmci i Rzeczypospolitey sprawował Poselstwa.

Kontynuacya okoliczności obitwie zaszczytney d. 3. Listopada przy Torgau.

Wykonano to wszystko w doskonałym porządku i osobliwszej spokojności, wojsko zaś Elbę posłane i jednego nawet za sobą kółka nie zostawilo. Trzy mołty pod Torgau na łodziach wytańwione bez najmniejszey prze-

szkody zniszczone były. Torgau miało o uszczono kilka w nim armat żelaznych, których ofiada wprzód pogruchotana była zostawiwłż. Łodzie do mostow użyte spalono, pontony zaś wojskiem wyłano, które już od Elby oddalone postrzegło nieco jazdy i Hussarow nieprzyacielskich do próżnego miasta Torgau wchodzących.

Tak się zakończyła ta krwawa potyczka, której żadna od dawnego czasu nie była podobna, zwłaszcza jeśli względ będzie miany na ż wawość ognia i uporczywość woysk z obu stron walczących. Chociaż skutek tey bitwy nie ten był, którego się spodziewano, pewna jest rzecz iż chwale woyska Austryackiego dawniey nabytą wielce pomnaża. Xiażę *Aremberg* Baron de *Sincere* Generałowie Infanteryi, i *Baron de Baccow* Generał Kawaleryi na tey bawie ranieni, nigdy do-

syć dla męstwa swego i mądrych dyspozycyi nie mogą być wychwaleni. Tychże pochwał godnemi są Generałowie Infanteryi Hrabia *de Wied* i Hrabia *de Lacy*, także Generałowie Kawaleryi Hrabia *Odonell* i Xiążę *de Löwenstein*. Wielkiemi też darzyć należy pochwałami Generałów Leytnantów, z których liczby Baron *Angern* raniony w niewolę się dostał, Baron zaś *de Domblasle* i Hrabia *de Herberstein* rany odnieśli. Taż jest zaleta Generałów Majorów z których Hrabia *Migazzi*, Jmć Pan *Bibo*, i Hrabia *de S. Ignon* posli w niewolę, także wszystkich Stabs-Officyerów, i wszystkich innych urzędników wojskowych. Xiążę *de Anhalt-Zerbit* w szczególności bardzo się popisał prowadząc Regiment Kirysierów z którym na nieprzyjaciela uderzył.

Nie się równać nie może z męstwem od piechoty i jazdy naszym pokazanym. Karabinierowie i Granadyerowie konni cudów dzielności pod rządem Generała Majora Hrabi *Ajassafa* dokazali, w niczym nieustąpili tamtym Granadyerowie pieśni od Pułkowników Hrabi *de Ferrari* i *de Normann* prowadzeni.

Artylerya z osobliwszym skutkiem bez przerwania urząd swój sprawowała której Generał Major *Baron de Waldenau* jest zabity.

Nie godzi się tu opuścić, iak dziwnie męstwo, iak wielką odwagę Królewicowie *Jhmć Albert* i *Clemens* pokazali pobudzając swym przykładem wojsko do bitwy, wszyscy przy nich zostający albo sami ranieni byli, albo

koni postradali. Pułkownicy *Zawoyfski Stutterheim*, *Studenitz* i *Major de Miltitz* nie wątpliwe walecznego swego umysłu dali dowody.

Xiążę *Ludwig Württembergski* i Xiążę *Bragancki*, którzy uderzenie odnieśli, na wszystkich miejscach będąc na tych zwłaszcza gdzie bitwa najżwawsza była, zdanie o męstwie swym dawniey powzięte chwalebnie potwierdzili.

Nie mogliśmy dotąd zupełnie utraty naszej określić, która iednak na weyrzenie wynosić może na 10. lub 12. tysięcy zabitych ranionych i niedostających. Będzie wkrótce dane zupełne oney opisanie, iako też Artyleryi na placu bitwy zostawioney dla niedostatku koni których wiele zabitych i ranionych było, wiele też pouciekało.

Wzięliśmy nieprzyjacielowi 39. Chorągwi 2. Standary i 8. sztuk armat, zabraliśmy w niewolę Generałów Leytnantów *de Finckenstein* i *de Bulow* wielu Pułkowników i wyższych Officyerów y na cztery tysiące od Unter-Officyera począwszy aż do Gemeina ludzi. Utrata Pruska na samo zabitych na placu bitwy, weyrzenie najmniey 20. tysięcy ludzi wynosi.

Regestr zabitych, ranionych, wziętych w niewolę i obłąkanych na batalii d. 3. Listopada pod Torgau zaszley.

Z Generałów zabici Generałowie Majorowie *Herberstein* i *Walter*, ranieni *Feld-Marszałek Hrabia Daun*, Generał Kawaleryi *Baron de Buccow*. Generałowie Infanteryi *d'Ahrenberg* i *Baron de*

Sincere, General Leytnant *Dombasle*, Generalowie adjutanci i Majorowie *Fabri*, *Eraſt*, *Neugebauer*, Kapitanowie Sztabu Hrabia *de Kawnitz Rittberg*, *Cölli*. Oberſztleytnant w Woysku Szwedzkim *Arnsfeld*. Wzięci w niewolę General Leytnant *Angern*, Generalowie Majorowie *Baron Bibo*, Hrabia *Migazzi*, Hrabia *de S. Ignon*. Oberſztleytnant *Philippi*.

Z Kawaleryi 189. zabitych, 334. ranionych, 761. wziętych i obłąkanych, koni 405. zabitych, 319. ranionych, 888. innym ſposobem ſtraconych.

Z Infanteryi 1315. zabitych, 3151. ranionych, 4597. wziętych i obłąkanych.

Z Artylleryi 20. zabitych, 112. ranionych, 81. wziętych w niewolę. Summa ludzi 1541. zabitych, 3649. ranionych, 5619. wziętych lub obłąkanych. Co wszystko nie licząc Officerow wyżey wyrażonych, czyni 10809. koni 1612. Utrata w Artylleryi armat od 3. funtowej kuli 23. od 6. funtowej 10. od 12. funtowej 4.

Z Wiednia d. 22. Liſtopada.

Zadanych od woysk dyaryuſzow nie mamy, z Saxonii przyſzła wiadomość iż Król Jmć Pruski z *Wilsdruff* cofnął ſię do obozu pod *Meißen*.

Dowiedzieliſmy ſię też że Imperyalne woysko na kantonach ſtawać počęło w okolicach *Cheumnitz* rozciągając ſię aż do *Mittweyda Frankenberg*, *Oedern* i *Augustus Burg*. Kwatera generalna ieſt w *Cheumnitz* gdzie różne wyſypano okopy, woysko zaś tak ieſt na kantonach rozłożone że za pierwszym haſłem w krótkim czasie

zebrać ſię może.

Xiażę Jmć *de Zweybrücken* którego ſłabe zdrowie do wylechania do *Carlsbad* przynagliło, dnia 9 wyjechał zdawſzy na czas komendę Generalowi Kawaleryi *de Haddick*.

General *de Kleefeld* z części woyska kray *Altenburſki* pod władzą ſwoją trzyma

Xiażę Jmć *de Wurtemberg* kwarterę generalną ma w *Weimar*, dwi Regimenty od woyska iego oſadzily *Butſtadt* pod komendą Generala *d'Augée*. Inne podjazdy przy brzegach rzeki *Unſtrutt* o *Naumburg* aż do *Sommern* ſtoją.

Z *Frankfortu* d. 14. Liſtopada.

Oſtatnie liſty od niżejgo Rhenu donoszą iż woysko pod komendą *Markieſza de Caſtriés* dnia 8 tego mieſiaca w pole wynieść miało, niewiadomo jednak dokąd będzie obrócone. Z *Kaſſel* nic nie mamy ciekawoſci godnego, utarczki tylko lekkie bywać zwykły między ſtrażami obudwu woysk i niektórymi podjazdami. Fortyfikacye miasta *Göttingen* w krótko będą dokończone i miasto uczynią tak mocne, iż rzecz trudną będzie onego dobywać.

DONIESIENIE

Z *Warszawy* d. 29. Liſtopada.

Podaje ſię do wiadomości 2 Przeſwiętnego Konyſtorza Generalnego *Krakowſkiego*, iż nie iaka *Kryſtyna* z *Gumprow Primo voto Piorecka*, *Secundo* *Leſniowſka* z *Przedmieſcia Krakowſkiego* *Wesoła* zwanego, od lat piętnaſtu męża odeszła, o której do tych czas żadney niemaſz wiadomości, czyli żyje albo nie. Ta niewiaſta ieſt proſtey kondycyi, o-

ragłej twarzy, oczow burych, ośa pociągłego, brwi czarnych, luśta, wzrostu średniego, włosów czarnych, na twarzy czarława, wieku swego miałaby te- aż lat 58, lub 56. o którey ieże- by kto wiedział, albo słyszał, dzieby zostawała, lub u kogo użyła, niechay daie znać ná Pocz- ę Krakowską | do Konfystorza rakowskiego maż upraszą.

Joachim Zawadzki Laufer ma- cy lat około 24. włosy czarne- o, oczu niebieskich, twarzy czar- iawey, pociągłej, wzrostu śred- niego, głosu grubego, z mazo- wiecka mowiący mieniący się yć rodem z Warszawy gdzie lu- ewniał, że ma swoich Rodziców Ciotkę, przybywszy tu wodą o Gdańka przyjął służbę | we Dworze Jmci Pana Woiewody Mińskiego d. 1. tego Miesiąca, a . 16. piekł zabrawszy wiele ko- ztowych rzeczy i nową barwę ako to Surtut popielaty nowy z ruzikami kamelharowemi kucba- em białym podszyty, suknią wierzchnią Lauferką popielatą z passamanami białemi zielonym ie- wabiem przeplatanezi, kamizol armazynową z palitami karmaz- ynowemi ze srebrzem, fartuch podnie karmazynowe, kufzkiet z bukietem czarny aksamitny z cyfrą srebrną. Nadto zabrał o- bródz pieniędzy zegarek Porcel- enowy i takąż tabakierkę i inne rzeczy. Ktoby tego Człowieka przytrzymał i dał znać do Postam- tu Generalnego Warszawskiego albo Gdańskiego, należytą otrzy- ma nagrodę.

W Dobrach Jmci Pana Grabiń-

skiego Starosty Stężyckiego uszli, Szymek kucharz wzrostu male- go czarno zarastaający lat około 24. mający włosy czarny dopiero zarasta, barwa na nim szara, to jest Kontusz i Zupan Bekieźka granatowa barankami, swemi podszyta, Czapka z czarnych ba- rankow, u którego wierzch szary. Sobestyan piekarczyk rosływszy od kucharza około lat 18. mający włosy ielzce niema, barwa na nim szara to jest Zupan i kurtka, Czapka z czarnym baranem wierzch u niego szary. Ktoby takowych poślakował ludzi niech przytrzyma i da znać do Postam- tu Jarosławskiego odbierze przy- zwoitą nagrodę.

TARGI GDANSKIE

dnia 22. Listopada 1750.

Towar na Łaszy od 60. Korcow.

Pszenicy białey Polk:	270.	do 290.
Dito Pstrey - - -	230.	260.
Dito Czerwoney - -	220.	- 250.
Dito Z Montow - - -	210.	- 220.
Zyta od funt: 118. do 120. 140.	138.	
Dito od funt: 113. 117. 135. -	138.	
Jeczmienia - - -	190.	200.
Stodu - - -	220.	- 240.
Owfa - - -	10.	- 115.

Kurs Pieniędzy.

Czerwony Złoty nowy	11.	gr. 14.
Dito Stary ważny -	11.	7 1/2.
Dito Nieważny - -	10.	- 9.
Talar bity ważny -	5.	- 14.
Dito Nieważny - -	4.	- 20.
Dito Banco - - -	6.	- 15.
Rubel - - -	4.	- 10.
Louis d' Or. - - -	20.	- 15.
Fridrichs d' Or. - -	20.	15.
Funt Flamancki - - -	gr. 372.	

Na Złoty Pruski idzie Szostakow 5.

Num: 44.

S U P L E M E N T Z GAZET CUDZOZIEMSKICH

DNIA 29. LISTOPADA ROKU 1760. vixl

Z Rzymu d. 1. Października. Przyszędł do Neapolu drugi już wyrażony rozkaz od Dworu Hiszpańskiego zatrzymujący ułożoną przedtym z Cesarzem zamianę Portow Neapolitańskich *Ercole, Orbitello* i Świętego Stefana.

Za dozwoleństwem Zwierzchności wyszła tu Księga małego Tytuł: Nowa Historia Xiążęcia Karola Odoarda Stuarta *De Galles*, zawierająca przypadki, nieszczęścia wniezione w Szkocyi Roku 1746.

Z Madrytu d. 21. Października. Kurjer z Cadix wysłany oznajmił Królowi Jmci iż dwa okręty jeden od morza południowego drugi z *Buenos-Ayres* przybyły, i tak dla Króla Jmci jako innych osób 2,086,385. piastrow w złocie i srebrze przywiozły. Także wiele bardzo towarow Amerykańskich.

Z Paryża d. 20. Października. Nie rozumiemy aby po zażyley pod *Closter-Camp* bitwie obie strony o dziele jakim znakomitym zamysłać chciały, owżem mniemamy że największe Komendantow będzie staranie, dobre wojskom swoim opatrzyć na zimę kwatery. Natże wojska miasta *Cassel* nie opuszczą, owżem generałną w nim ustanowią kwaterę. *Markiez de Caffries* od Rhenu nie oddał się póty póki nie pokaże się należycie dokąd niezmiernie Anglikow przygotowania zmierzają.

Z Paryża d. 8. Listopada. Jmć Pan *Bertin* Pisarz najwyższy skarbowy, Królowi Jmci plantę od siebie na szafunek dochodow Królewskich r. 1761. ułożoną podał, która przetrznąszą wszy i należyce rozważywszy rada Królewska zgodnie pochwaliła. Podług tey planty wszystkie summy potrzebne na wojnę tak lądową jako i morską na przyszłą kampanią wynależione są, iako też pieniądze na wydatki dworu Króla Jmci, placenie rattiszných dochodow, i prowizyi, które dotąd placono, służące to bez wkładania nowych na popółstwo ciężypow i bez zaciągania długow.

Z Londynu d. 28. Października. Po ogłoszeniu Króla nowego, zeszła się wszyscy szlachta, Ministrowie cudzoziemscy, i inne do stanu należące osoby do Królewskiego pałacu, na powinszowanie Królowi iż zęśliwego na tron wkładania. Zgromadziły się też obie izby Parlamentowe do *Westmunster* i w niebytności Kanclerza,

przyśleże wierności izba wyższa przed Lordem *Mansfield* wykonała. To samo uczyniła izba niższa dnia 27. przed Lordem *Intendentem*. Dziś Lord Burmistrz tego miasta i Biskupi żal swoy z śmierci Królewskiej, i radość z szczęśliwego następcy na tron wstąpienia Królowi Jmci we dwóch osobliwych piśmach oświadczyli. Śmierć Królowka *Radney* w intereffach nie przynieście odmiany. Dnia wczorajszego w przytomności Królewskiej odprawiła się rada, Ministrowie statku dzień inoć pracują, na uspokojenie intereffow, które z tak niespodzianey Króla śmierci wyniknęły. ⁶Parlament 6. miesiący bez przerwania trwać będzie. Rada opatrzyć ma wszystko co do wykonania naszych zamişłow i wsparcia Alliantow służyć może. W Niedzielę przyszłą dwór i naród cały żałobę po zmarłym Królu na się weźmie.

Z *Frankfurtu* d. 9. *Listopada*. Dziś o godzinie z rana 7. wyszedł ztąd piękny nader regiment Francuski *de Bozcard* z piechoty Szwajcarskiej złożony, który w Korsyce przeciw buntownikom służyć na wielką zasłużył chwale; z Korsyki do Marsylii sprowadzony do Niemiec był wysłany. Ztąd prosto do *Cassel* Generalney kwatery zmierza.

Z *Generalney kwatery wojska Francuskiego w Cassel* 7. *Listopada*. Przybyli tu zabrani w Xięstwie Halberstadkim zakładnicy, z któremi oraz pieniądze tamże zabrane przyprowadzono. Wojsko tak nasze iako i nieprzyjacielskie w zupełney zostało spokojności. Prawe wojska naszego skrzydło w Fuldeńkim kraju, a lewe w okolicach *Westerwald* na zimowych stanie kwaterach.

Z *Drezna* d. 13. *Listopada*. Nic się osobliwszego w tutejszych okolicznościach nie przytrafiło. W Poniedziałek przeszły Król Jmć Pruksi, kwaterę generalną w *Meissen* mający tutejszy obóz oglądał, który podobno nie przypadł mu do myśli gdyż wojsko całe tegoż czasu do broni się porwało. Przez cały poranek dzisiejszy w okolicy *de Gorbitz* wielki zarmat huk był slyszany. Całe się tu obleżenia nie lękamy, trwoży nas iednak drogość, która się coraz bardziej pomnaża. Jest tu pogłoska o niezmiernych kontrybucyach od nieprzyjaciela na Lipsk i kraj okoliczny włożonych, także o nie zwykłej i do wystawienia niepodobney liczbie rekrutow.

Z *Malty* d. 20. *Października*. Dnia 6. tego miesiąca o 6. mil od tej wyspy postrzeżono okręt mający białą banderę na tylney okrętu części zawieszoną, na wyższym zaś maszcie wielką Turecką zawieszoną była bandera. Statki nasze wartujące, na morze dla oglądania tego okrętu pobiegły i z ludzi na nim będących wyrozumiały iż Turecki był okręt od Kapitana Bafzy kominanderowany, na którym z 5. galerami i niektórymi statkami puścił się na morze dnia 13. Czerwca, gdzie Smyrnę pominawszy udał się do cińskiego morza *Fondo* i tam na kotwicach stanął. Bafza z 300. ludzi z okrę-

tu wysiadł, dnia zaś 19. Września gdy z pozostałych 700. ludzi 400. z okrętu wyszło, niewolnicy Chrześciance, których 70. było, na zostawionych 300. Turkow uderzyli inney prócz nozow broni nie mając, i tegoż czaśu żagle rozpuścili. Po zabiciu nie których i opangwaniu ich broni Turcy przymuszani byli tak ranieni iako i zdrowi, łecieczką z okrętu ratować się, przez co Chrześciance zupełni okrętu panuzi zostali, z których trzech tylko zginęło. Raguzński okręt i dwa Turęckie statki ścigały ich aż do ciastiny *Fandi*. Poddity ten okręt mający 68. spiżowych armat, a innych mniejszych 30. także 6. moździerzy i 60. Turkow w niewolę zabranych do Zakonu Kawalerow Maltańskich będzie należał. Pieniądze zaś na million 500,000. czerwonych złotych wynoszące mężnym niewolnikom z Hiszpanow, Włochow i Maltańczykow złożonym będą podzielone.

Z Londynu d. 4. Listopada. Znowu tu o wielkiej wyprawie naszej mówić poczynaia, upewniaia nawet że wojsko na płaskie statki wsiada. Taż sama jest co i przedtym niepewność zamyślow naszych wtęj wyprawie. Jedni mówia że do *Embden* udać się flotta ma, drudzy upewniaia że w Flandryi diwerfya uczynić zamyśla.

Parlament tak Angielski iako i Irlandzki podług prawa od Króla przeszłego pierwszego panowania roku postanowionego 6. miesięcy od daty Królewskiej śmierci trwać będzie.

Król już wydał nowy wyrok ścigaiący się do pomnożenia cnoty i pobożności, a hamowania złości i swewoli.

Listy z Prowincyi tak Angielskich iako i Szkockich odebrane twierdzą że w nayglówniejszych tych Królestw miastach i wsiach a wczegulności w Edinburgu, z radością i okrzykami wielkimi Jerzy III. Królem był ogłoszony.

Dnia wczorajszego sądy Admiralskie na śmierć potępiły Kapitana armatora na okręcie młody orzeł nazwanego, iako przekonanego o zrabowanie okrętu Hamburskiego.

Z Generalney kwatery wojska Szwedzkiego pod Greifwalde d. 31. Października. Wojsko bez względu na czas do wojny niepołobny do dnia 12. pod *Anclam* obozem stało, zkąd za rozkazem Generala *en Chef* ruszyło się ku rzecze *Peene* udaiać się ku *Pomeranii*. Bagaże i artyllerya dniesą wpród wysłana były, wojsko przeprowiwszy się przez *Peene* mosty rozrzuciło. Przez tę okoliczność lekkie między nami i nieprzyjacielem rzeką od nas oddzielonymi utarczki były, w których niektórzy z obu stron byli ranieni. Wojsko dnia wczorajszego na kantonach nad *Peeną* *Treblą* i *Rahwitz* rzekami rozłożone było, kwatera zaś generalna tu jest założona. Nie wiemy czy nam spokojnie na naszych kwaterach zostać pozwolą nieprzyjaciele nie przynaglaiąc nas do zimowey podług obyczaju swego kampanii. Wszakże wszystkie na należyte ich przyięcie u-

Kontynuacja Dyrżysza wojska pod Komendą Generała Infanteryi Barona de Laudon od dnia 6. do 15. Listopada. Z Generalney kwatery w Kuntzendorff. Dnia 6. tego miesiąca dowiedzieliśmy się, iż nieprzyjaciele z Wrocławia do Głogowa magazyn swój przewozili, po większey części na statkach. Przytym nadeszła wiadomość iż Xiążę de Bernburg udał się z Ohlau ku Grotkau z 5. batallionami Kawalleryi, więcey zaś nikt z nieprzyjaciół obok Odry nie pokazał się.

Dnia 7. i 8. nic się ciekawego nie przytrafiło, dowiedzieliśmy się tylko, iż nieprzyjaciel na 3. kolumny podzielony ku rzece Neifs poszedł i stanął między Grotkau i Strehlen z kąd podjazdy aż ku Larwen wysyłał.

Ze w bliskości miasta Zittau wojska żadnego nie było, a General Baron de Laudon kraje one od wycieczek nieprzyjacielskich zastronić chciał, wysłał tam z częścią wojska Generała Hrabię Campitelli, który dnia 9. tam się udał. Generał także Hrabia de Draskowitz był wysłany z kilką batallionami na osadzenie wejścia do Hrabstwa Glackiego.

Dnia 10. i 11. Ta tylko przyszła wiadomość, iż nieprzyjaciele spokojnie na swych między Grotkau i Strehlen zostają kantonach, szczupłe za rzekę Neifs wysyłając podjazdy. Także iż na 500. ludzi Pruskiej Dragonii lub Huszarow na kwaterach w koło miasta Ligwitz stoi.

Dnia 12. Dowiedzieliśmy iż od straży Generała-Majora Hrabi de Bethlem straż jedna nieprzyjacielska między Fulckenberg i Schedlau zachwycona była. Generał-Leytnant Baron de Nauendorff z swej strony oznaymił iż większa część piechoty Pruskiej na kantonach przy Strehlen zostającej tegoż dnia ruszyła się do Rothschlofs.

Dnia 13. potwierdzona była od Generała de Nauendorff wezgraysza nowina, z d. kładem iż nieprzyjaciel całe Grotkau i Strehlen opuścił do Swidnicy zmierzając. Dla czego Generał Nauendorff z lekką jazdą swoją ruszył się z Weidenau, dla lepszego zważenia o brotow nieprzyjacielskich. Tegoż dnia Generał Bethlem doniósł, iż w Oppolu na 200. Dragonii i Huszaryi nieprzyjacielskiej stanęło.

Wiadomości o marzu wojska Pruskiego dniami 14. potwierdzone były. Miałemają z powieści jednostraynych dochodząc, iż wojsko na 12.000. Infanteryi nielicząc 2. batallionow z Wrocławskiego ich Garnizonu wziętych, wynosi i 4. Regimenty Kawalleryi zawierają. Tegoż dnia nieprzyjaciel pod Swidnicą miał stanąć obozem.

Te wiadomości nakloniły Generała Laudona do czynienia dnia 15. potrzebnych dyspozycyi na zbliżenie się ku nieprzyjacielowi. Hrabi de Bethlem przykazał w Kuntzendorff stanąć i na Garnizon frtecy Neifs mieć oko, część także wojska na załogę wyższego Śląska zostawił.